

Op weg naar vaccinatie tegen het coronavirus in de gehandicaptenzorg

Versie 18 december 2020

In januari 2021 start de vaccinatie tegen het coronavirus. VWS werkt met het RIVM en alle betrokken uitvoeringspartijen, waaronder de VGN en andere zorgbranches, aan een strategie voor de vaccinatie. In deze memo vatten we kort samen wat we op dit moment, 18 december, weten over de uitvoering van vaccinaties tegen het coronavirus in de gehandicaptenzorg. Deze versie vervangt de memo van 11 december.

Vooraf:

- De geschiktheid en beschikbaarheid van vaccins en de praktische uitvoerbaarheid van de vaccinatie kunnen mogelijk nog leiden tot aanpassingen in de strategie. De voorbereidingsstappen die in deze memo worden genoemd zijn een stapje concreter dan vorige keer, maar nog steeds globaal en niet volledig. Dit is wat we nu weten. Elke week komt er meer informatie beschikbaar. Onder meer van het RIVM. Wanneer er meer informatie beschikbaar is, zullen wij dit delen en de notitie aanpassen.

Welke nieuwe informatie bevat deze memo?

- Deze versie bevat meer informatie over de publiekscampagne van VWS.
- Deze versie bevat meer informatie over de vaccinatie van medewerkers en het tijdpad.

Inhoudsopgave

1. Vaccinatiestrategie
2. Uitvoering vaccinatie
3. Voorbereiding vaccinatie
4. Communicatie

1. Vaccinatiestrategie

De vaccinatiestrategie in Nederland is gericht op het beschermen van de mensen die het meest kwetsbaar zijn. Het kabinet volgt hiermee het [advies](#) van de Gezondheidsraad. Er is een eerste indeling gemaakt wie bij de start van de coronavaccinatie welk type inenting krijgt en op welke locaties deze vaccins worden toegediend.

Zorgmedewerkers

Zorgmedewerkers van verpleeghuizen ontvangen als eerste een oproep. Zij komen in aanmerking voor inenting met het vaccin van BioNTech/Pfizer, mits het eind december door het Europees Medicijn Agentschap (EMA) wordt goedgekeurd. Zorgmedewerkers wordt gevaccineerd op circa 25 priklocaties die de GGD verspreid over het land gaat inrichten.

Na de medewerkers van verpleeghuizen volgen de medewerkers uit de gehandicaptenzorg en de thuiszorg die direct met cliënten werken. Ook zij krijgen het vaccin van BioNTech/Pfizer aangeboden. Gezien het belang om zo min mogelijk vaccins te verspillen, zou het kunnen dat in de eerste ronde ook al een aantal zorgmedewerkers uit de gehandicaptenzorg worden uitgenodigd om zich te laten vaccineren.

Bewoners van instellingen

Parallel aan het vaccineren van de genoemde zorgmedewerkers wordt in het nieuwe jaar ook zo snel mogelijk gestart met het vaccineren van bewoners van verpleeghuizen en woonvormen voor mensen met een verstandelijke beperking. Deze groepen krijgen het vaccin van Moderna aangeboden. Naar verwachting nemen EMA en de Europese Commissie medio januari een besluit over toelating van dit vaccin.

Twee vaccins, twee 'hoofdroutes' in uitvoering

Er zullen, zoals het er nu naar uitziet, dus twee vaccins worden ingezet. Voor beide vaccins geldt dat deze twee keer toegediend moeten worden.

Het vaccin van BioNTech/Pfizer is verpakt per 975 doses en moet worden bewaard bij -75°C. Om verspilling van de schaarse vaccins zo minimaal mogelijk te laten zijn, wordt dit vaccin in de eerste fase van de vaccinatie-operatie ingezet op circa 25 centrale priklocaties. Deze locaties gaat de GGD opzetten.

Het vaccin van Moderna leent zich naar verwachting beter voor kleinschalige distributie en wordt daarom ingezet voor bewoners van verpleeghuizen en instellingen voor mensen met een verstandelijke beperking. Dit vaccin zal worden verpakt per 100 doses.

Tijdpad

Hoelang het gaat duren om de eerste groepen in te enten, is sterk afhankelijk van wanneer en in welke aantallen de vaccins uiteindelijk worden geleverd. Ook al is het tijdpad nog onzeker, het is wel belangrijk dat zorgorganisaties zich voorbereiden op een start met vaccineren in de tweede of derde week van januari.

Het vaccin van BioNTech/Pfizer wordt naar verwachting 21 december door EMA goedgekeurd. Vervolgens zal de Europese Unie in die week besluiten of dit vaccin wordt toegelaten tot de markt. Daarna brengt de Gezondheidsraad advies uit of het vaccin geschikt is voor de beoogde doelgroepen. Het RIVM ontwikkelt een vaccinatierichtlijn over het vaccin van BioNTech/Pfizer en de toepassing ervan.

[Vaccinatie voor andere groepen](#)

Als er meer vaccins op de markt komen, kunnen er meer mensen worden gevaccineerd. Na vaccinatie van bovenstaande groepen, zijn de (medische) risicogroepen en ouderen (60-plus) aan de beurt. En uiteindelijk zal het vaccin beschikbaar komen voor iedereen in Nederland.

Kinderen worden voorlopig niet gevaccineerd. Er is nog meer onderzoek nodig naar de werking en veiligheid van een vaccin bij kinderen.

2. Uitvoering van de vaccinatie

De formele verantwoordelijkheidsverdeling in de strategie van het kabinet voor de [logistiek](#) behelst het volgende:

- Huisartsen voor de (medische) risicogroepen en ouderen (extramuraal)
- Instellingsartsen en voor zover nodig huisartsen voor ouderen in de verpleeg(huis)zorg en mensen met een verstandelijke beperking (intramuraal)
- Werkgevers en arbodiensten/bedrijfsartsen voor zorgpersoneel
- GGD'en voor de rest van de bevolking en eventueel als vangnet voor bovenstaande doelgroepen

Relevant voor de gehandicaptenzorg is dat:

- De GGD de inrichting, organisatie, logistiek en personeel zal verzorgen voor de vaccinatie van zorgmedewerkers in de gehandicaptenzorg op circa 25 centrale vaccinatielocaties. Zij worden waar nodig ondersteund door regionale arbodiensten en zorgorganisaties. Hoeveel ondersteuning nodig is, is nog niet bekend. Zodra wij hier meer over weten, hoort u het.
- Bewoners van instellingen, waarvan de medische zorg is neergelegd bij een eigen medische dienst, zullen door de artsen werkzaam bij die instellingen worden gevaccineerd. De huisartsen zullen de cliënten vaccineren die bij hun praktijk zijn ingeschreven. Deze lijn is vergelijkbaar met de griepvaccinatie. Al is de doelgroep voor vaccinatie tegen het coronavirus wel anders (breder) dan voor de griepvaccinatie.

Zorgmedewerkers

Er wordt steeds meer bekend over de uitvoering van de vaccinatie voor medewerkers. Wat we op dit moment weten is het volgende:

Zorgmedewerkers worden gevaccineerd op 25 locaties die de GGD verspreid over het land gaat inrichten. Het gaat om medewerkers, stagiaires, leerlingen, ZZP'ers en uitzendkrachten van 18 jaar en ouder die contact hebben met cliënten. Over vrijwilligers is nog onduidelijkheid.

Zorgmedewerkers krijgen van hun werkgever een uitnodiging om zich te laten vaccineren. Indien zij zich willen laten vaccineren, bellen zij naar een callcenter van de GGD voor een afspraak. Er wordt dan een afspraak gemaakt voor zowel de eerste, als de tweede prik.

Medewerkers moeten de uitnodigingsbrief (op naam met logo van de werkgever) meenemen naar de afspraak, net als een identiteitskaart of paspoort (BSN-nummer is nodig). Zorgorganisaties ontvangen binnenkort digitaal de brief en een infographic waarmee zij medewerkers kunnen uitnodigen voor een vaccinatie.

Het RIVM werkt een eerste tijdpad uit in een brief die binnenkort gepubliceerd wordt. Deze brief zullen we via een directiemail verspreiden. Meer informatie vindt u ook in de [infographic](#) 'Tijdljn start vaccinaties'

3. Voorbereiding op vaccinatie

Wat betekent het bovenstaande voor de stappen die organisaties te zetten hebben in de voorbereiding? De stappen, nu nog globaal, op een rij per groep:

Zorgmedewerkers

- Informeer medewerkers zo goed mogelijk over vaccinatie. Voor meer informatie zie het hoofdstuk in deze memo over communicatie.
- Medewerkers die de eigen cliënten vaccineren krijgen een e-learning aangeboden voorafgaand aan de eerste vaccinaties. Doel hiervan is hen kennis te laten maken met het vaccin; hoe het werkt, welke bijwerkingen het heeft, etc.
- Ga in gesprek met de OR over het vaccinatieproces. Breng in beeld welke medewerkers een uitnodiging moeten ontvangen voor vaccinatie. Het gaat om alle (zorg)medewerkers van 18 jaar en ouder die contact hebben met cliënten en bezoekers, inclusief stagiaires, leerlingen, ZZP'ers en uitzendkrachten.
- Nodig medewerkers in januari uit om een afspraak te maken voor een vaccinatie. Binnenkort volgt een standaard uitnodigingsbrief en infographic van het RIVM die de werkgever digitaal of geprint inclusief logo naar haar medewerkers stuurt.
- Planning. Houd in de planning rekening met reistijd naar een van de 25 priklocaties, en de tijd van de vaccinatie.
- Het is mogelijk dat door de vaccinatie medewerkers ziek worden als gevolg van de bijwerkingen. Dit heeft consequenties voor de continuïteit van zorg. In dat geval kunnen zij voor de nazorg contact opnemen met de bedrijfsarts. Dit is iets om als werkgever rekening mee te houden. Het is in strijd met de privacywetgeving om als werkgever aan medewerkers te vragen óf en op welk moment zij zich willen vaccineren.
- Aan organisaties in de gehandicaptenzorg kan vanuit de GGD mogelijk om hulp worden gevraagd, in de vorm van het beschikbaar stellen van medewerkers om te helpen met vaccineren. Aantallen zijn nog niet bekend.

Er leven natuurlijk allerlei vragen. Waaronder vragen over de registratie van vaccinatiegegevens van medewerkers door werkgevers en de compensatie van kosten die met de vaccinatie gemoeid zijn. Op niet alle vragen kan al antwoord gegeven worden. De VGN heeft deze vragen onder de aandacht gebracht van VWS en zal om duidelijkheid blijven vragen, zodat werkgevers goede zorg en een veilige werkomgeving kunnen blijven bieden.

Bewoners van een instelling met een instellingsarts

- Informeer cliënten en hun (wettelijk) vertegenwoordigers/directe netwerk zo goed mogelijk over vaccinatie.
- Verspreid een vooraankondiging over de vaccinatie – die door VWS wordt ontwikkeld – naar de cliënt/(wettelijk) vertegenwoordiger. Zorgaanbieders ontvangen de vooraankondiging via de VGN.
- Ga in gesprek met de cliëntvertegenwoordigers/cliëntenraden over de inrichting van het vaccinatieproces.
- Breng in beeld welke cliënten door de medische dienst kunnen worden gevaccineerd en een uitnodiging zullen ontvangen voor vaccinatie.

- Organiseer de toestemming voor vaccinatie van cliënten en/of hun (wettelijk) vertegenwoordiger conform de regels van de Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst (Wgbo). Deze toestemming mag mondeling gegeven worden, maar het verdient aanbeveling om de toestemming schriftelijk vast te leggen in het dossier van de cliënt. Daarnaast dient de toestemming schriftelijk vastgelegd te worden als de cliënt/(wettelijk) vertegenwoordiger daar om vraagt.
- Bestel vaccins bij de SNPG (Stichting Nationaal Programma Grieppreventie). Maak afspraken over aantallen, locatie en tijdstip van levering). *Heeft u als werkgever nog geen samenwerking met de SNPG, dan is het verzoek om u in de loop van volgende week aan te melden via het (dan beschikbare) aanmeldformulier op de website www.covid19vaccinatie2020.nl*
- Organiseer de uitvoering van de vaccinatie met daarvoor deskundige medewerkers onder verantwoordelijkheid van de instellingsarts (AVG) en verstrek het vaccinatiebewijs.
- Registreer de vaccinatie in het dossier van de cliënt.
- Registreer de vaccinaties in het landelijk informatiesysteem van het RIVM.
- Organiseer de nazorg bij eventuele bijwerkingen.

Wat we op dit moment weten m.b.t. registratie en privacy

Het is een uitdrukkelijke wens van VWS om de vaccinatie op te nemen in het landelijk informatiesysteem bij het RIVM. Het streven is om de vaccinatie vast te leggen in het behandeldossier en vervolgens via een koppeling of een download, de gegevens beschikbaar te stellen aan het landelijk informatiesysteem bij het RIVM. Hiermee hoeven de vaccinatiegegevens slechts een keer te worden vastgelegd. Het is op dit moment nog niet duidelijk of dit streven voor alle behandeldossiers (tijdig) wordt gerealiseerd.

Daarnaast zijn er privacyvraagstukken. Het registreren van vaccinatiegegevens in een landelijk informatiesysteem is namelijk een verwerking van bijzondere persoonsgegevens. Hiervoor dient een wettelijke grondslag én een uitzonderingsgrond aanwezig te zijn. De VGN is hierover in gesprek met VWS. Vooruitlopend daarop is de VGN met het RIVM en de Vereniging van Zorgaanbieders voor Zorgcommunicatie (VZVZ) in gesprek over hoe we de noodzakelijke ICT-aanpassingen tijdig kunnen bewerkstelligen. RIVM en VZVZ hebben ook contact met de betrokken softwareleveranciers. Mogelijk hebben we daarbij niet alle relevante softwareleveranciers in beeld. Om die reden adviseren wij u om het doorleveren van vaccinatiegegevens aan het RIVM onder de aandacht te brengen van de leverancier van uw HIS/medicatie-/behandeldossier. De technische eisen voor het vastleggen en aanleveren van vaccinatiegegevens zijn beschreven in de bij de directiemail bijgevoegde documenten.

Bewoners van een instelling die door huisarts worden gevaccineerd

- Informeer cliënten en hun directe netwerk zo goed mogelijk over de vaccinatie.
- Verspreid een door VWS opgestelde vooraankondiging van de vaccinatie naar de cliënt/(wettelijk) vertegenwoordiger. Instellingen ontvangen de vooraankondiging van VGN.
- Ga in gesprek met de cliëntvertegenwoordigers/cliëntenraden over de inrichting van het vaccinatieproces.
- Cliënten ontvangen van de huisarts een uitnodiging. Het informeren over de bijwerkingen en de vraag om toestemming worden onderdelen van de uitnodiging. Mogelijk wordt van de woonbegeleiders gevraagd om hieraan bij te dragen.
- Zorginstellingen bellen wettelijk vertegenwoordigers om toestemming te vragen. Huisartsen hebben niet alle wettelijk vertegenwoordigers in beeld. Als de cliënt/wettelijk vertegenwoordiger meer informatie wil, verwijst de zorginstelling naar de huisarts.

4. Communicatie

VWS heeft informatie over vaccinatie gebundeld op www.coronavaccinatie.nl.

Publiekscampagne

VWS is op maandag 14 december gestart met een grote publiekscampagne over vaccinatie. Deze campagne richt zich op het informeren van het algemeen publiek, maar ook op specifieke doelgroepen zoals zorgmedewerkers, jongeren en laaggeletterden. De aanpak is erop gericht dat mensen weten waar ze betrouwbare informatie kunnen vinden, zodat ze uiteindelijk een goed geïnformeerde keuze kunnen maken.

De kernboodschap van de publiekscampagne is: Vaccinatie is de belangrijkste stap om terug te keren naar het leven zonder coronaregels. De vaccins zijn zorgvuldig getest en veilig. Kijk voor informatie op www.coronavaccinatie.nl of bel 0800-1803.

De website www.coronavaccinatie.nl is het hart van de communicatie. Hierop staat de meest actuele informatie, vragen en antwoorden, een communicatietoolkit en meer. De publiekscampagne bestaat verder uit:

- Radiospotjes (vanaf maandag 14 december te horen)
- Advertenties in landelijke dagbladen (in de week van 14 december)
- Persbericht
- Berichten via social media en webcare
- Flyers (in ontwikkeling)
- Praatplaten (in ontwikkeling)
- Webinar voor zorgprofessionals (in vorm van een talkshow, begin januari)
- Televisiecommercial (vanaf januari)

De communicatiemiddelen worden verzameld in de toolkit op www.coronavaccinatie.nl. Deze wordt continu aangevuld. Er komen ook halffabricaten in de toolkit die door zorgorganisaties op maat gemaakt kunnen worden. Zo is het mogelijk om beelden van de eigen doelgroep toe te voegen of een boegbeeld te laten zien.

VWS zet ook verschillende ambassadeurs in, zoals zorgmedewerkers, die voor specifieke groepen herkenbaar zijn. Hiervoor wordt samenwerking gezocht met artsen en experts op het gebied van corona en vaccinatie. Waar mogelijk worden bekende Nederlanders gevraagd om de boodschap te ondersteunen.

De VGN ondersteunt de publiekscampagne. Er is wekelijks overleg met VWS en het RIVM om mee te denken over de communicatie en om input te leveren voor de toolkit. Daarnaast heeft de VGN het Communicatieplatform vaccinatie in het leven geroepen. Hierin wordt de informatie vanuit VWS teruggekoppeld aan de communicatiemanagers en -adviseur van VGN-leden. In het platform halen we ook de wensen en vragen van leden op om die vervolgens te bespreken met VWS. Deelnemen aan dit platform kan door een mail te sturen naar communicatie@vgn.nl.

Informatie voor uitvoerders van vaccinatie

Op de website van het RIVM is informatie te vinden voor zorgprofessionals als uitvoerders van vaccinatie via: <https://www.rivm.nl/vaccinatie-covid-19-professionals>.

Het RIVM ontwikkelt ook verschillende tools voor deskundigheidsbevordering van uitvoerders van de vaccinatie:

- Vaccinatierichtlijn (eind december)
- E-learning voor uitvoerende professionals (begin januari)
- Webinar voor uitvoerders van de vaccinatie
- Informatienummer voor zorgprofessionals voor alle vragen rond de uitvoering van de vaccinatie

RIVM brengt sinds 3 december ook een nieuwsbrief uit voor professionals betrokken bij het uitvoeren van de COVID-19 vaccinatie. Aanmelden voor de nieuwsbrief kan via:

<https://www.rivm.nl/abonneren/nieuwsbrief-covid-19-vaccinatie>.